

Drugi mirovinski stup ne treba ukidati, ali istodobno treba jačati privatnu štednju

Financijski tim Udruge članova obveznih i dobrovoljnih mirovinskih fondova uskoro će predstaviti opsežnu analizu i zaključke o tome koje su promjene u mirovinskom sustavu moguće

Objavio **Marijana Matković** - 18.10.2021 u 18:51

Kad pogledamo kako danas žive umirovljenici, odnosno visinu mirovina, situacija definitivno nije dobra. Kad uzmemo u obzir demografske trendove i trendove vezane uz iseljavanje, tu je odgovor na pitanje hoće li uskoro biti bolje: Neće. **Drugi mirovinski stup** budućim umirovljenicima može djelomično pomoći da se to promijeni, ali ne i dovoljno i to je jedan od razloga zbog kojeg smo se okupili. Jer vjerujemo da može biti bolje, kažu **Manuela Čelić Marušić**, izvršna direktorica **Udruge članova obveznih i dobrovoljnih mirovinskih fondova**, i stručnjakinja za komunikacije **Ankica Mamić**, koja je začetnica ideje o njenom osnivanju. Kaže kako se na to odlučila kako se počela približavati uvjetima za mirovinu.

“Sa 62 godine sad bi već mogla ostvariti pravo na punu mirovinu, a kako ju je pandemija Covid-19 u zadnje vrijeme u poslovnom smislu malo usporila, tako se posvetila realizaciji ideje da se okupi grupa ekonomskih, pravnih i financijskih stručnjaka koji mogu obaviti analizu stanja u drugom i trećem mirovinskom stupu koja može detektirati probleme i predložiti kvalitetne promjene za poboljšanje sustava”, pojašnjava **Ankica Mamić**.

[>>Osnovana Udruga članova obveznih i dobrovoljnih mirovinskih fondova](#)

“**Drugi mirovinski stup** jest ono što mi zagovaramo, odnosno nismo za njegovo ukidanje i ne smatramo da je loš, međutim u našem trenutnom mirovinskom sustavu i dalje 75 posto doprinosa ide u prvi stup. Tako 75 posto mojih doprinosa odmah odlazi u isplatu mirovina, a samo 5 posto, od ukupno 20 posto doprinosa za mirovinsko osiguranje koji izdvajamo iz plaće, odlazi na moj, odnosno na osobni račun svakog osiguranika pojedinačno i vodi se pod našim imenom i prezimenom u mirovinskim fondovima. Zakon kaže da je to naša osobna

imovina, međutim mi tom imovinom ne možemo raspolagati. Danas uopće ne, a u trenutku kad odlazimo u mirovinu možemo njime raspolagati samo djelomično, pa se doista otvara pitanje može li to, i hoće li, pridonijeti boljem životu umirovljenika. Mi u Udruzi smatramo da je jedino moguće rješenje **jačanje privatne štednje**”, kaže Manuela Čelić Marušić.

No, to otvara različite mogućnosti, dodaje, pa bi financijski tim Udruge uskoro mogao predstaviti opsežnu analizu i zaključke o tome koje su promjene moguće.

“Naime, lako je samo reći da treba jačati privatnu štednju građana, no u situaciji u kojoj polovica građana ne bi bila u stanju pokriti iznenadni trošak u visini jedne mjesečne plaće, ne postoji taj novac koji ljudi mogu uložiti u **treći stup**, ili bilo koji drugi oblik dodatne štednje. Druga stvar o kojoj razmišljamo kad govorimo o drugom stupu je treba li taj drugi stup uopće biti obavezan. Naime, ljudi imaju različite sklonosti. Da možemo sami odlučivati, netko bi možda uložio u iste te modele, netko u kriptovalute, netko držao novac pod madracem i slično. Dakle, koliko god su mirovine pitanje dugog roka i država mora osigurati određenu razinu sigurnosti, smatramo da bi morala postojati veća mogućnost izbora i donošenja različitih odluka”, ističe Čelić Marušić jedno od prvih pitanja koje Udruga planira staviti na dnevni red.

Oko 97 posto naših građana uopće sami ne biraju društvo za upravljanje, odnosno fond u kojem će štedjeti za mirovinu, što govori o nepovjerenju građana u mirovinski sustav, ističe Ankica Mamić

Cilj svake reforme je poboljšanje standarda ljudi u starosti, ali..

Na pitanje Marijane Matković, urednice serijala tekstova u **projektu Moja mirovina**, ne bi li se time doveo u pitanje cilj koji smo zacrtali u vrijeme kad se drugi mirovinski stup uvodio, a to je da moramo imati jedan izvor novca iz kojeg se može očekivati povećanje budućih mirovina, Čelić Marušić slaže se da je **cilj bio poboljšanje standarda ljudi u starosti**.

– No, danas su stvari postavljene tako da to ne događa. Istina je da u sustavu još nema ljudi koji su čitav radni vijek proveli u drugom stupu, ali kad pogledate podatke do sada, samo 25 posto ljudi izabralo je mirovinu iz drugog stupa kao povoljniju. Većina građana koji su štedjeli u drugom stupu je prebacila sredstva u prvi stup.

Hajdemo bez ikakve računice: **Prvi stup** je nešto iz čega se mirovine odmah isplaćuju, dakle tog novca zapravo nema na nikakvim računima. U drugi stup izdvajamo 5 posto, ulaže se na tržištu kapitala i kapitalizira te ostvaruje neki prinos. Jednostavnom logikom nešto ne štima: Nemoguće je da prvi stup nekome donese više nego što mu donosi **kombinirana mirovina** – pojašnjava sugovornica. Kaže kako možemo prihvatiti argument da smo u međuvremenu imali nekoliko povećanja mirovina u prvom stupu, zbog čega je on jačao, no riječ je o političkim odlukama koje nemaju veze s računicom u prvom i drugom stupu.

“Dodatno, stalno se govori kako je imovina u drugom stupu naša **osobna imovina**, a mi tom imovinom ne možemo raspolagati. Postavlja se pitanje kako je to onda moja imovina, a ne mogu je podignuti niti u cijelom, niti u djelomičnom iznosu, ne mogu je koristiti kao kolateral za kredit, ili bilo kako drukčije. To je ‘kao’ moja imovina, ali zapravo ne mogu ništa s njom. Mogu nešto tek u onom trenutku kad odem u mirovinu, ali ni tada ne mogu podići cijeli iznos, već maksimalno 15 posto, pa i to uz određene uvjete.

U trenutku umirovljenja ta sredstva prelaze u **mirovinska osiguravajuća društva** i po aktuarskoj matematici dogovarate model mirovine. Ono što me muči je to da to društvo računa mirovinu na temelju 87 godina, a pitanje je tko to uspije doživjeti.

No, čak ida uzmemo u obzir produljenje životnog vijeka, ako osiguranik umre 10 godina nakon što je ostvario mirovinu, sredstva iz MOD-a koja mu nisu isplaćena ne idu njegovim nasljednicima, nego se raspoređuju drugim umirovljenicima. To, zapravo, postaje **sustav generacijske solidarnosti**, a ne privatna imovina. Dakle, ima još puno toga što kao udruga možemo propitivati, što neće biti jednostavan proces. I sve to zahtijeva izmjene zakona, no želimo otvoriti razgovore o tim temama”, kaže izvršna direktorica Udruge koja pretendira zastupati interese osiguranika drugog i trećeg stupa.

“Imali smo mnogo važnih događanja u gospodarstvu tijekom proteklih godina, često se isticalo kako će to ‘riješiti mirovinci’, pa sam pomalo – kao netko tko računa na to da će mu drugi stup osigurati izvor prihoda za mirovinu – počela pratiti što rade. Počela sam u vrijeme famoznih fondova gospodarske suradnje (FGS-ova), koji su manje-više svi u likvidaciji, tad sam počela pratiti što se zapravo događa s doprinosima koje uplaćuju poslodavci. Kako sam ja sama sebi poslodavac, sama i uplaćujem i činilo mi se da je to jako puno novca, a da gotovo nitko od umirovljenika u ovom trenutku u Hrvatskoj ne živi dobro, osim one jedne male skupine povlaštenih umirovljenika po različitim osnovama. U isto vrijeme, bilo je puno poslovnih transakcija u kojima su sudjelovali obvezni mirovinski fondovi, pa i dobrovoljni. I razmišljala sam: To je naš novac, tko u fondovima uopće predstavlja osiguranike.

Financijska pismenost građana je niska

Zaključila sam da preko 2 milijuna hrvatskih građana koji su zapravo vlasnici mirovinskih fondova – jer nisu to društva za upravljanje, što naši građani često zaboravljaju, ili brkaju – potpuno neupućeni u činjenicu da se radi o njihovom novcu. Kad sam razgovarala s poslovnim partnerima i prijateljima koji su uključeni u gospodarski život, svi su znali reći: ‘To nije naša lova, time upravljaju strane banke, ili osiguravatelji’. I tad sam shvatila da je možda trenutak da na neki način ‘posvijestimo’ stvari stvarnim vlasnicima tog novca, a to je tih 2 milijuna građana, da se tu rado o njihovom novcu i da su oni ti koji imaju pravo pitati one koji tim novcem upravljaju čine li to dobro, transparentno i treba li unijeti još neke promjene da bi rezultati bili bolji – pojašnjava Ankica Mamić misao vodilju.

Dodaje kako joj se čini važnim naglasiti da su hrvatski građani financijski izrazito nepismeni.

– Imali smo krizu franka, imali smo ovršene i niz drugih problema, zbog čega mi se čini da je tema financijske pismenosti jako je važna, pogotovo sad kad smo pred ulaskom u euromehanizam. Puno će se stvari za građane Hrvatske s tim promijeniti i sazrelo je vrijeme da im netko pomogne razumjeti o čemu se tu sve radi, što je jedan od glavnih ciljeva Udruge. Tu značajnom vidi ulogu poslodavaca, koji trebaju dizati **svijest o bruto plaći**, jer kod nas se još uvijek ne zna dovoljno o tome.

“Poslodavcu je u interesu da zaposlenik zna koliki je njegov trošak rada, ali da zna i to da dio tog novca može odvojiti za neku buduću mirovinu. Na žalost, još jedna od karakteristika korporativne kulture jest da živimo samo za sada, briga o starima do nedavno je ostajala na razini obitelji, što je do jedne generacije i moglo funkcionirati. No, taj je mehanizam danas je iscrpljen, promjena stila života ne čini ga mogućim i sad je važno voditi računa da osigurate novac s kojim ćete moći osigurati institucionalnu skrb. Krajnje jednostavno: Moja kći ima troje djece i ja danas nemam vremena biti baka, osim vikendom, jer još radim, a kada meni jednom u ozbiljnim godinama bude potrebna pomoć, ona neće moći brinuti o meni, jer ima posao i obitelj o kojoj brine. Zato danas sami moramo misliti na to kako ćemo osigurati dovoljno da od toga platimo institucionalnu skrb, što današnje mirovine ni izbliza ne osiguravaju”, kaže Ankica Mamić.

Dodaje kako je pritom problem to što podaci sugeriraju da većina građana ne vjeruje ni drugom, ni trećem stupu, pa ni državi. Naime, oko 97 posto naših građana uopće sami ne biraju društvo za upravljanje, odnosno fond u kojem će štedjeti za mirovinu.

– Imamo ih samo četiri, a opet **97 posto osiguranika prepušta Regosu da im po različitim algoritmima određuje u kojem će fondu završiti**. To je podatak koji govori o velikom nepovjerenju građana u ideju da je to njihov novac i da oni na nešto mogu utjecati. Zato je ključna uloga naše udruge sudjelovanje u financijskom opismenjavanju građana. Jer, većina nema kapaciteta za štednju, zato ono što štedimo pod silom zakona, bilo u prvom, bilo u drugom stupu, treba optimizirati – dodaje Mamić. Podsjeća da je još u vrijeme kad je mirovinska reforma zaživjela – 2002. godine – planirano da će se drugi stup razvijati uz povećanje postotka izdvajanja u fondove. No, zbog gospodarske situacije to još nismo učinili i vjerojatno dugo nećemo.

Koliko god su mirovine pitanje dugog roka i država mora osigurati određenu razinu sigurnosti, smatramo da bi morala postojati veća mogućnost izbora i donošenja različitih odluka – ističe Manuela Čelić Marušić

Je li moguća preraspodjela doprinosa, ako se već neće mijenjati stope?

– Ukupnu stopu doprinosa za mirovine sigurno nećemo moći povećati, jedini način da se nešto mijenja je eventualna preraspodjela doprinosa za prvi i drugi stup, i o tome također trebamo razgovarati – dodaje Manuela Čelić Marušić. Kaže kako je vrlo važno povećati

odgovornost svih nas. Građana prije svega vezano uz činjenicu da određena obaveza izdvajanja za mirovine mora postojati te da moraju pratiti što se s njihovim novcem događa, a onda i da trebamo tražiti odgovornost političkih garnitura koje su na vlasti i obično razmišljaju vrlo kratkoročno, samo o četiri godine koliko su na vlasti.

– I jedni i drugi moramo pojačati taj osjećaj odgovornosti. Mi kao pojedinci imamo odgovornost za upravljanje vlastitom imovinom i vlastitim životom. Svi će vam danas reći da nemaju dovoljno za štednju, no naši djedovi i pradjedovi su svi dočekali starost s nečim sa strane, a imali su puno manje zarade nego što mi u prosjeku imamo danas i nisu imali fond menadžere i financijska opismenjavanje. S druge strane, apsolutno je potrebno jačati odgovornost fondova, države i javnih službi za upravljanje tuđim novcem. Zapravo ne tuđim novcem, to je novac svih nas. Fokus rasprave ne bi trebao biti to da novca nema, nego to kako rasporediti to što ima, te kako stvoriti više – ističe Čelić Marušić.

Jedno od pitanja koje će se u tom kontekstu zasigurno naći na dnevnom redu jest i to **trebaju li fondovi toliko kao danas ulagati u državne obveznice**, i to obveznice hrvatske države.

– Kod mirovinskih fondova radi se o tome da po karakteru ulaganja to i moraju, jer takva imovina ipak daje određenu dozu sigurnosti, međutim – zašto to ne bi bile obveznice nekih drugih zemalja? Naime, stvar je u tome da u većini slučajeva ulažu u obveznice hrvatske države. A to znači da hrvatska država plaća prinos koji se na njih ostvaruje, a ako se pitate odakle državi taj novac: On opet dolazi od nas koji smo osigurani u drugom stupu – pojašnjava.

Malo se čudimo, jer većina stručnjaka na to je pitanje dosad odgovarala vrlo jasno: Riječ je o domaćim fondovima i novcu hrvatskih građana i logično je da više ulažu kod kuće, kako našim novcem ne bismo više doprinosili razvoju drugih zemalja nego vlastite. Osim toga, prinos od domaćih obveznica do sada je davao vrlo dobre povrate – procjene su da upravo na njima temeljimo prosječan godišnji rast fondova B kategorije od 5,5 posto?

– Pitanje je kompleksno, jer nema odgovora samo u financijskom smislu. Naime, oko pet posto prinosa je zapravo mali prinos za zemlju koja je nisko razvijena. Uspoređivali smo podatke s prinosima u drugim zemljama, u Nizozemskoj je prosječan prinos oko 6 posto, a to je visoko razvijena zemlja u kojoj je prinose teže ostvariti. Lakše je kad rastete od nule – odgovara Ankica Mamić. Dodaje kako vidi puno poboljšanja u načinu na koji se danas prate ulaganja mirovinskih fondova.

“Nije stvar u tome imaju li oni jednu lošiju investiciju ili dvije. Svakom tko je ikada participirao na financijskom tržištu jasno je da se svaka investicija neće vratiti. No, valja uzeti u obzir i to da fondovi do 2011. godine nisu imali obvezu izvještavanja javnosti, pa zapravo i ne znamo što se događalo u fondovima tih prvih 9 godina. Pa i sada kad ta obaveza postoji, ako pročitate izvještaje i pratite medije, ima pitanja koja se mogu postaviti”, kaže Mamić. Na poziv da navede neki primjer ističe vijest o tome da je OMF Erste nedavno prodao preko 6 posto Podravke Pivcu.

– Znaju li oni o Podravci nešto što mi građani ne znamo, sprema li se u Podravci neka kataklizma, ili je to bilo samo pitanje trenutne likvidnosti? I ako da, zašto baš Podravka? Možda oni imaju dobre odgovore na ta pitanja, ali treba ih postavljati – dodaje, dok Manuela Čelić Marušić ističe kako i jedna kuna dnevno na dugi rok može značajno utjecati na visinu budućih mirovina, što je glavna intencija mirovinskih fondova. Ukratko: Trebamo biti svjesniji da boljom kontrolom pravila ulaganja i načina na koji se upravlja našim novcem i sami možemo doprinijeti da se ta kuna stvori.

Država ništa ne poklanja

“Mirovine se kod nas prečesto gledaju kao socijalna pomoć. Ljudi kad steknu uvjete za mirovinu često kažu: To mi je država dala. Nije država nikome ništa dala, osim onim najnižim kategorijama građana koji iz objektivnih ili subjektivnih razloga nisu mogli zaraditi mirovinu. Svi ostali građani su to osigurali kroz doprinose koje su uplatili. Dakle, država nama ništa ne poklanja, ona nama to duguje. I čak i kod niskih izdvajanja možemo poboljšati situaciju dugoročno, i odgovornosti za to da potaknemo promjene koje će dovesti do toga moramo biti svjesni, ističe Čelić Marušić.

Sugovornice koje su na čelu Udruge osiguranika drugog i trećeg mirovinskog stupa dodaju kako posebno **pozivaju poslodavce da im se pridruže**. U njima vide one koji bi jednog dana radnike mogli privlačiti dodatnim povlasticama uz plaću, među kojima dobrovoljna mirovinska štednja može biti jedan od alata.

– No, ne smijemo zaboraviti da smo kad je reforma započeta imali državne poticaje za uplate u treći stup od 1750 kuna na godišnjoj razini, što je u međuvremenu palo na 750 kuna. Imali smo i jedno razdoblje kad su se ulaganja priznavala kao porezna olakšica. Teško je planirati bilo kakvu investicijsku politiku kad vam se pravila mijenjaju preko noći i na to trebamo upozoriti – dodaje Ankica Mamić.

No, ističe kako je ključan problem cijelog sustava prvi stup, te činjenica da imamo veliki broj povlašćenih mirovina.

– Iskreno, danas bismo trebali puno dublju analizu situacije, s obzirom na to da u bilo kojem sustavu da malo dublje kopate, možete otkriti na tisuće nepotrebnih funkcija i poslova koji ga opterećuju. I svaka vrsta optimizacije u tom segmentu također može donijeti bolji život budućim umirovljenicima – dodaje Mamić.

Svi oni koji se žele pridružiti radu Udruge informacije mogu potražiti na njihovoj web ili Facebook stranici. Članstvo je besplatno, a posebno su dobro došli stručnjaci i – poslodavci.

Autorica: Marijana Matković, novinarka-urednica serijala tekstova u projektu Moja mirovina | Razgovor održan u studiju PoslovniFM.

Projekt izrade i objavljivanja serijala tekstova pod naslovom Moja mirovina financijski je podržala Agencija za elektroničke medije, kroz projekt Poticanja novinarske izvrsnosti

>>PRO & CONTRA: Suspendirati ili jačati drugi mirovinski stup?

>>Otprilike nakon 19 godina umirovljeniku će biti isplaćeno sve što je uplatio u MOD
